

Criza rachetelor din Cuba

Scurt istoric al Cubei :

Populațiile originale amerindiene (Taino, Siboney și Guanajatabey) au căzut sub dominația Spaniei în secolul al XVI-lea. În mai puțin de 200 de ani, populația indigenă a fost practic exterminată total. Lupta coloniei pentru independență a început în 1868 și a continuat de-a lungul secolului al XIX-lea până la Războiul spaniolo-american din 1898. Statele Unite au ocupat insula până când i s-a recunoscut independența în 1902, limitată totuși de Amendamentul Platt (revocat în 1934), SUA continuând să aibă o influență majoră în politica cubaneză.

Che Guevara, Fidel Castro Ruz, Camilo Cienfuegos, Raúl Castro Ruz și armata lor de rebeli a fost unul dintre grupurile numeroase de gherilă care se opuneau dictatorului Fulgencio Batista. 'Mișcarea 26 iulie' a lui Castro a absorbit rapid toate aceste mișcări și a cucerit puterea, formând guvernul în 1959, după victoria împotriva forțelor militare loiale lui Batista. În momentul în care Batista a fost alungat de la putere, 75% din terenul cultivabil era proprietatea cetățenilor străini și companiilor străine (în special nord-americane). Noul guvern revoluționar a adoptat reforma agrară și a confiscat cea mai mare parte a proprietăților agricole ale companiilor străine. În scurtă vreme, relațiile cu SUA s-au deteriorat. La început, Castro nu dorea să discute planurile sale de viitor, dar în cele din urmă s-a declarat comunist, explicând că încearcă să construiască socialismul în Cuba. Au fost stabilite relații diplomatice cu Uniunea Sovietică. Un guvern nou, condus de renăscutul Partid Comunist Cubanez, a început să pună în practică reformele economice promise de Castro. Printre alte lucruri, asistența medicală și învățământul au devenit gratuite pentru toți cubanezii pentru prima oară. Cu o oarecare întârziere, o constituție de inspirație sovietică a fost adoptată în 1976.

Pentru mai multe decenii, Cuba a primit un ajutor (subvenție) masiv din partea URSS, în schimbul zahărului cubanez, sovieticii livrând petrol. O parte din cantitatea aceasta de petrol era consumată în Cuba, iar restul era vândut pe piața mondială pentru un profit de câteva miliarde de dolari. În schimbul acestei subvenții sovietice, Cuba sprijinea mișcările comuniste din toată America Latină (printre altele: Nicaragua, El Salvador, Guatemala, Columbia și Chile) și din Africa (Angola, Mozambic și Etiopia). Numai în Angola existau peste 50.000 de militari cubanezi. Colapsul Uniunii Sovietice din 1991 i-a dat o lovitură economică grea Cubei, iar când sovieticii au încetat acordarea ajutorului anual de 6 miliarde de dolari, guvernul comunist a chemat populația la "perioadă specială" de refacere.

Criza rachetelor :

Criza rachetelor sovietice din Cuba a fost o confruntare între Uniunea Sovietică și Statele Unite în legătura cu proiectilele nucleare sovietice din Cuba. Criza a început pe 14 octombrie 1962 și a durat 38 de zile până pe 20 noiembrie 1962. Această criză a fost privită ca fiind momentul când Războiul Rece a fost foarte aproape să devină război nuclear și să se transforme în al treilea război mondial.

Într-un discurs televizat de o extraordinară gravitate, președintele american John F. Kennedy a anunțat că avioanele americane de spionaj au descoperit baze rusești de lansare a rachetelor SS-4 Sandal în Cuba. Aceste rachete, purtând focoașe termonucleare, constituiau un pericol iminent deoarece, având rază de acțiune medie (2000 km), erau capabile să lovească un număr mare de orașe americane foarte importante, precum Washington. Dintr-o dată, rachete sovietice puteau atinge teritoriul american, amenințând să discrediteze doctrina nucleară americană a represaliilor masive.

Kennedy a anunțat că va ordona o "carantină" navală a Cubei, pentru a împiedica navele sovietice să mai transporte pe insulă armament, și a explicat faptul că SUA nu va mai tolera existența amplasamentelor de lansare a rachetelor.

Președintele a ținut să întărească ideea că America nu se va opri din acțiunea sa militară legată de ceea ce el numea: "amenințare clandestină, nesăbuită și provocatoare ce amenință pacea mondială".

28 octombrie 1962 - Elicopter american urmărind un submarin sovietic

Pe 14 octombrie 1962, personalul tehnic al spionajului american care analiza datele avionului-spion U-2 a descoperit că sovieticii construiau baze de lansat proiectile de rază mijlocie în Cuba. În ziua următoare, președintele Kennedy a convocat o întrunire de urgență cu consilierii săi experimentați din domeniile militar, politic și diplomatic pentru a discuta aceste gesturi amenințătoare. Acest grup a devenit cunoscut sub numele de ExCom, prescurtarea de la Comitetul Executiv. După respingerea propunerii unui atac aerian pentru a extermina bazele proiectilelor, ExCom s-a decis pentru o carantină navală și s-a cerut ca respectivele baze să fie dezmembrate și proiectilele să fie îndepărtate. În noaptea zilei de 22 octombrie, Kennedy a anunțat decizia sa pe postul național de televiziune. În timpul următoarelor 6 zile, criza a crescut până la punctul în care era gata să izbucnească un război nuclear între cele două super-puteri.

Pe 23 octombrie a început carantina Cubei, dar Kennedy a decis să dea mai mult timp de gândire conducătorului sovietic Nikita Hrușciov în ceea ce privea acțiunile SUA, împingând linia limitrofă a carantinei înapoi cu 500 de mile. Până în ziua de 24 octombrie,

vasele sovietice pe ruta spre Cuba, capabile de a transporta încărcături militare, au părut a-și încetini sau modifica cursul, sau chiar s-au întors de unde au venit, atunci când s-au apropiat de linia de carantină (blocada navală), cu unica excepție a unui vas - petrolierul numit București.

JF Kennedy

Fidel Castro Ruz

Nikita Hruscirov

La cererea a peste 40 de țări necombatante, Secretarul-General al SUA, generalul U.Thant a trimis apeluri private lui Kennedy și omologului său rus Nikita Hrușcirov, insistând ca guvernele lor să "se abțină de la orice acțiune care ar putea agrava situația și care ar putea aduce riscul unui război". La ordinul Șefilor Uniți ai Statului-Major, forțele militare americane au intrat în DEFCON 2, cel mai înalt grad de alertă atins vreodată în epoca postbelică, deoarece comandanții militari se pregateau pentru un război pe toate planurile cu Uniunea Sovietică.

Pe 25 octombrie, transportorul aerian USS Essex și distrugatorul USS Gearing au încercat să intercepteze petrolierul sovietic București pe când acesta din urmă trecea peste linia de blocadă a Cubei. Nava sovietică nu a cooperat, dar Marina SUA s-a abținut să captureze nava cu forța, considerând improbabil ca petrolierul să transporte armament. Pe 26 octombrie, Kennedy a aflat că lucrările la bazele de proiectile din Cuba continuă fără întreruperi, iar ExCom dezbattea autorizarea unei invazii americane în Cuba. În aceeași zi, sovieticii au transmis o propunere de a încheia criza: bazele de proiectile (rachete) vor fi demontate în schimbul promisiunii SUA de a nu invada Cuba.

Pe 27 octombrie, totuși, Hrușcirov s-a contrazis, cerând în public demontarea bazelor americane de rachete din Turcia, presat fiind de comandanții militari sovietici. În timp ce Kennedy și sfătuitoarii săi din timpul crizei dezbăteau această întorsătură periculoasă a negocierilor, un avion de spionaj U-2 a fost doborât în Cuba, iar pilotul ce-l conducea, maiorul Rudolf Anderson, a fost ucis. Spre regretul Pentagonului, Kennedy a interzis o replică militară, exceptând cazul în care mai multe avioane de supraveghere ar fi țintite deasupra Cubei. Pentru a detensiona criza mereu mai adâncă, Kennedy și sfătuitoarii săi au fost de acord să dezarmeze în secret bazele de rachete din Turcia, dar doar la o dată ulterioară, pentru a preîntâmpina protestele Turciei, un membru-cheie al NATO.

Pe 28 octombrie, Hrușcirov a anunțat intenția guvernului său de a demonta și îndepărta toate armele ofensive sovietice din Cuba. Transmitând mesajul acesta publicului prin Radio Moscova, URSS-ul își confirma dorința de a continua pe linia soluției propuse de americani cu o zi înainte. În acea după-amiază, tehnicienii sovietici au început să demonteze bazele de proiectile, iar lumea nu mai era în pragul războiului nuclear. Criza proiectilelor cubaneze era

încheiată. În noiembrie, Kennedy a retras blocada navală, și până la sfârșitul anului toate rachetele ofensive fuseseră luate din Cuba. Curând după acestea, SUA și-a retras în tăcere proiectilele din Turcia.

Criza Rachetelor Cubaneze a părut în acele timpuri o victorie clară a SUA, dar Cuba a ieșit din această criză cu un sentiment mult mai pronunțat de siguranță. O succesiune de administrații americane au onorat promisiunea lui Kennedy de a nu invade Cuba, și națiunea comunistă insulară, situată doar la 80 de mile de Florida a rămas ca un spin în coasta politicii externe americane.

Jocul dus de Hrușciiov în această criză a fost unul de intimidare, dar foarte riscant, pe muchie de cuțit, deoarece URSS se afla într-un dezavantaj strategic enorm, înconjurată de baze cu arme nucleare americane. La acea vreme exista un dezechilibru imens între SUA și URSS al capitolul armelor strategice intercontinentale; în ciuda faptului că primul satelit artificial, Sputnik, fusese lansat cu o rachetă puternică de tip SS-6 Sapwood, capabilă să fie folosită și ca rachetă balistică intercontinentală, transportând o încărcătură nucleară de 3-5 megatone până la 12.000 km. Atât ca număr, cât și ca performanțe, această armă, alături de puținele bombardiere intercontinentale ale URSS, nu putea asigura paritatea nucleară cu SUA. Singurul as în mână lui Hrușciiov, la amenințarea americană cu represalii nucleare complete, era situația periculoasă a Europei de Vest (în special RFG și Berlin) de a fi luate ostatec, având în vedere că pe continentul european, URSS deținea, mai ales la capitolul armelor convenționale, un avantaj considerabil.

Ceea ce a urmărit Hrușciiov prin plasarea acestor rachete a fost obținerea unui instrument de presiune pentru a obține concesiile din partea SUA, de exemplu în cazul problemei încinse a Berlinului. Niciodată nu a intenționat cu adevărat să înceapă un război nuclear cu SUA.

Ridicarea proiectilelor învechite de tip PGM-19 Jupiter și PGM-17 Thor din Turcia nu a avut un efect dăunător asupra strategiei nucleare a SUA, dar Criza Proiectilelor Cubaneze a convins URSS-ul, umilit, să înceapă o dezvoltare nucleară masivă. La sfârșitul anilor 1960, URSS a atins paritatea nucleară cu SUA și a construit proiectile balistice intercontinentale capabile de a supraviețui unui atac nuclear preemptiv și de a fi lansate rapid asupra oricărui oraș în SUA.

Criza rachetelor cubaneze a constituit cel mai periculos punct al Războiului Rece, unde lumea a fost cel mai aproape de un război nuclear total. Prin urmare, s-a instaurat o "linie roșie" telefonică între Kremlin și Casa Albă pentru a evita un război nedorit.